

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Hankekuvaus

Tämä kaksivuotinen historian alan tutkimusprojekti käsittelee tieteenhistoriallisesti vuosina 1948–1952 toteutettua ”Suomen siirtoväen sosiaalista sopeutumista” tarkastellutta tutkimusprojektia (tästedes SST), joka määritteli vuosikymmeniksi, mistä näkökulmista siirtokarjalaisten sopeutumista käsiteltiin ja tutkittiin Suomessa. Tutkin tämän projektin aineistojen, kuten haastattelumuistiinpanojen, kirjeenvaihdon ja pöytäkirjojen, kautta sitä, mistä lähtökohdista siirtokarjalaisia tutkittiin, millä tavoilla tutkimusta toteutettiin ja miten karjalaisten tilanne nähtiin niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Toisiaan täydentävien eri näkökulmien kautta tämä tutkimus tarjoaa lisätietoa niin sotien jälkeisen Suomen yhdestä suurimmasta yhteiskunnallisesta haasteesta, siirtokarjalaisten asuttamisesta, kuin myös tieteenhistoriallisesti kiinnostavasta sosiologian edistysaskeleesta suomalaisella tiedekentällä.

Sen lisäksi, että Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professori Heikki Wariksen (1901–1989) johtama SST-tutkimusprojekti loi virallista kuvaa luovutetun Karjalan alueelta uudelleenasetetun väestön sopeutumisesta, se oli myös ensimmäisiä laajoja sosiologisia tutkimusprojekteja Suomessa ja toi yhdysvaltalaisen sosiologisen tutkimuksen uusimpia menetelmiä Suomeen. Kansallisen merkityksen lisäksi SST sai myös kansainvälistä huomiota osana laajempaa keskustelua sodanjälkeisen Euroopan asutusongelmista ja kotimaisten rahoittajien lisäksi projektia tuki avokätisesti yhdysvaltalainen Rockefeller-säätiö.

Siirtokarjalaisia tutkittiin projektissa monin eri tavoin ja menetelmin, mutta erityisen kiinnostavia ovat Lapinlahdella vuonna 1949 tehdyt syvähaastattelut, joita varten SST:n tutkijoita jalkautui kuukausien ajaksi paikkakunnalle asutettujen siirtokarjalaisten pariin selvittääkseen heidän sopeutumiskokemuksiansa ja asutuspolitiikan onnistumista. Lapinlahti valikoitui siitä syystä, että paikkakunnalla valtaosa siirtokarjalaisista asutettiin niin kutsutuille ”kylmille tiloille”, joissa jouduttiin rakentamaan uudisrakennuksia ja raivaamaan peltoa, ja koska sinne asetetuissa oli erityisen paljon rajakarjalaisia, lähtöisin etupäässä Salmin ja Suistamon pitäjistä. Näiden pitkälti ortodoksiuskoisten ja karjalankielisten perheiden sopeutumisen lähtökohdat nähtiin haastavampina verrattuna siirtokarjalaisten pääosaan, jotka olivat uskonnoltaan luterilaisia ja puhuivat karjalan kielen sijasta suomen itämurteita. Lapinlahti ja Ylä-Savo laajemminkin oli erityisen vahvaa herännäisaluetta, jossa uskontavoiltaan erottuviin ortodokseihin ei suhtauduttu pelkästään ymmärryksellä.

Tutkimuksessa ei kerrytetä muistitietoja tai uutta haastatteluaineistoa, mutta aineistona käytetään tämän STT:n yli 70 vuotta sitten keräämiä materiaaleja, jotka käsittävät myös haastatteluja edelleen elossa olevilta henkilöiltä ja valtaosalla näistä haastateltavista on elossa olevia jälkeläisiä. Aineiston käytössä otetaan siis huomioon sen käyttöön liittyvät tieteeneettiset seikat ja niitä käsitellään sensitiivisesti. Tutkimukseen liittyvissä julkaisuissa ja esitelmissä haastateltujen henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa, vaan heitä käsitellään pseudonyymisti.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat hyödyt

Tämä tutkimus tuo uutta tietoa ja ymmärrystä tieteenhistorialliseen keskusteluun etenkin sosiologian ja kenttätutkimuksen historiasta Suomessa. Projekti käsittelee myös siirtokarjalaisiin liittyvää historiaa, joten se valottaa myös itse siirtokarjalaisten tilannetta sotien jälkeisessä Suomessa, kuin myös auttaa ymmärtämään Heikki Wariksen johtaman tutkimushankkeen vaikutusta myöhempisiin siirtokarjalaisiin liittyviin tulkintoihin.

Yhteiskunnallisesti tutkimus koskettaa suurta osaa nykysuomalaisista, sillä sotien jälkeen yli 400 000 karjalaista joutui luopumaan kodistaan ja jälkeläisineen he edustavat vielä suurempaa osa maan nykyväestöstä. Kotinsa menettäneiden karjalaisten uudelleenasettamisesta muodostui suuri kansallinen menestystarina, joten nämä tapahtumat koskettavat tätäkin kautta koko suomalaista yhteiskuntaa ja kansallista historiaa. Tutkimus ottaa kriittisesti kantaa tämän narratiivin syntymiseen ja tuo esiin siirtokarjalaisten omaa ääntä liittyen heidän sopeutumiseensa uusille asuinsijoilleen. Tässä haastateltujen siirtokarjalaisten omat näkemykset ovat erityisen keskeisessä roolissa, joten heihin liittyvän aineiston käyttö palvelee myös heidän näkemystensä nostamista vuosikymmenien aikana kehittyneen virallisen näkemyksen rinnalle.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epä mukavuudet sekä niihin varautuminen

Siirtokarjalaisten sopeutumiseen liittyy myös yhteisöjä ja yksilöitä koskettavia kipukohtia, sillä joissain määrin tämä sosiaalinen sopeutuminen tarkoitti omien tapojen ja kulttuuripiirteiden piilottelua tai hylkäämistä, joka ilmeni esimerkiksi karjalan kielen heikentyneenä asemana sotien jälkeen. Näiden historiallisten kipukohtien käsittely toivottavasti kuitenkin auttaa näiden aiheuttaman vahingon korjaamisessa ja menneiden tapahtumien taustojen ymmärtämisessä.

Tutkimus saattaa siis palauttaa ihmisten mieliin heidän omiaan tai sukulaisten vaikeita muistoja, mutta tutkimus itsessään ei tuota mitään epä mukavuuksia, vaan yrittää ennemminkin auttaa näiden kenties vaiettuja sopeutumiseen liittyvien vaikeuksien ymmärtämistä.

Tutkimuksen rahoitus

Tutkimus on saanut kahden vuoden rahoituksen Koneen Säätiöltä.

Rahoittajalla ei ole ollut osuutta tutkimuksen suunnitteluun, eikä se vaikuta tietojen keruuseen ja analysointiin, julkaisupäätöksiin tai käsikirjoitusten valmisteluun.

Sidonnaisuudet

Tutkimuksella tai tutkijoilla ei ole sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voisivat vaikuttaa tutkimuksen riippumattomuuteen.

Tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu tieteellisiä artikkeleja, konferenssiesityksiä ja julkisia esitelmiä. Tutkimustuloksia jalkautetaan sidosryhmien pariin, joita tutkimuksessa käytettävä materiaali keskeisesti koskee, jotta hyöty tieteellisistä löydöistä tavoittaa myös ne henkilöt, joiden historiaa se suorimmiten käsittelee.

Tutkimuksen henkilöiden suoria tunnistetietoja ei käytetä tutkimustuloksia raportoitaessa. Tutkittavat eivät ole tuloksista suoraan tunnistettavissa.

Tutkimusaineiston käyttö tutkimuksen päätyttyä

Tutkimuksessa käytetty arkistoaineistot säilyvät Kansallisarkistossa. Tutkimuksen päätyttyä ja tulosten varmentamiseen tarvittun ajan jälkeen tutkijalle kertyneet aineiston kopiot ja henkilötiedot tuhotaan.

Lisätietoja antaa

Juho Pekkarinen (juho.j-s.pekkarinen@jyu.fi)